

Jezične konstrukcije u govorima predsjedničkih kandidata

Pešić, Ana-Marija

Undergraduate thesis / Završni rad

2015

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Rijeci, Filozofski fakultet u Rijeci**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:186:502896>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-01**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences - FHSSRI Repository](#)

SVEUČILIŠTE U RIJECI
FILOZOFSKI FAKULTET U RIJECI
ODSJEK ZA KULTURALNE STUDIJE

Ana-Marija Pešić

**JEZIČNE KONSTRUKCIJE U GOVORIMA
PREDSJEDNIČKIH KANDIDATA**

(završni rad)

Rijeka, 2015.

Sadržaj

1. Uvod	3
2. Jezik; od Antike do Kognitivne lingvistike	4
2.1 <i>Uvjeti nastanka i početci proučavanja</i>	4
2.2 <i>Jezik i mišljenje</i>	7
2.3 <i>Kognitivna lingvistika</i>	8
3. Metafora i metonimija	11
3.1 <i>Metafora</i>	11
3.2 <i>Metonimija</i>	16
3.3 <i>Metafora i emocije</i>	18
3.4 <i>Metafora i politika</i>	21
4. Metafora u predsjedničkim kampanjama 2014. -2015.	25
4.1 <i>Političko stanje u Hrvatskoj</i>	25
4.2 <i>Domena analize</i>	27
4.3 <i>Ivo Josipović kao kandidat SDP-a</i>	27
4.4 <i>Kolinda Grabar – Kitarović kao kandidatkinja HDZ-a</i>	30
4.5 <i>Usporedba</i>	34
5. Zaključak	35
6. Prilog	37
7. Literatura	45

1. UVOD

Prisutnost metafore unutar jezika specifične kultura na prvi pogled ne skriva nikakvu dublju razinu, a još manje potencijalni manipulativni predznak. Za mnoge, ona je stilsko sredstvo koje se koristi u pjesničkoj formi ili figurativnom govoru. Međutim, brojna istraživanja koja su prisutna još od helenističkog razdoblja i grčke Antike, pokazuju kako je jezična konstrukcija uvelike povezana s formom mišljenja, i često svjesno ili nesvjesno utječe na naše odluke bile one dio svakodnevice ili ključnih ideoloških promišljanja. Kako jezična konstrukcija utječe na naše stavove i u kolikoj mjeri može formirati pojedinčeva stajališta - pitanje je na koje su se u posljednje vrijeme usmjerile i kognitivne znanosti u kojima prednjači kognitivna lingvistika. Ono što je mene najviše zainteresiralo jest potencijalni manipulativni učinak koji stručan govornik može ostvariti na pojedinca koji je nesvjesno podložan takvoj vrsti formiranja mišljenja. Konkretnije – interesira me razmjer utjecaja političkog vođe na misao glasača i udio u formiranju njegovih političkih odluka. Cilj mojeg rada jest analizom dvaju govora ideološko suprotstavljenih predsjedničkih kandidata pokazati mogući utjecaj emocionalne povezanosti i empatije na racionalne odluke birača.

Prvenstveno ću čitatelju pružiti kratak uvid u povijest jezika i njegovih prvih istraživanja kroz radove Ranka Matasovića, Dorothee Frede i Brada Inwooda te Ferdinanda de Saussurea. Zatim ću povezati jezik i mišljenje teorijama Burrhusa Frederica Skinnera i Noama Chomskyog. Kao logičan nastavak pokušati ću sumirati ključne postavke kognitivne lingvistike uz radove Geeraerts i Cuyckensa te Evans i Green. Nakon zaključka kako jezično znanje nije definirano samo znanjem o jeziku, već i znanjem o svijetu koje je posredovano njime, predstaviti ću koncepte metafore,

metonimije i personifikacije koristeći se primarno teorijom Georga Lakoffa i Marka Johnsona. Nakon toga ću specificirati teoriju metafore na području emocija i politike kroz rad Zoltana Kövecsesa i Jonathana Charteris – Blacka. Ključno mjesto unutar mog rada zauzima predavanje Georga Lakoffa gdje lingvist detaljno objašnjava ovisnost između afektivne povezanosti i racionalnog rasuđivanja. Prije nego što krenem na vlastiti analizi, iznjeti ću rad Nikoline Borčić koja je izložila analizu konceptualne metafore u političkim intervjuima u Republici Hrvatskoj. Konačno, predstaviti ću dva govora s posljednjih predsjedničkih izbora, koja su od strane Ive Josipovića i Kolinde Grabar – Kitarović iznesena nekoliko dana uoči prvog kruga izbora. Pokušati ću naglasiti afektivnu prisnost unutar oba govora te izložiti njihov potencijalni učinak.

2. Jezik; od Antike do kognitivne lingvistike

2.1 Jezik; uvjeti nastanka i početci proučavanja

Kako bi uopće razumjeli cilj ovog rada i analize jezičnih struktura u diskurzu predsjedničkih kandidata, prvenstveno moramo definirati početke strukture u jezičnim formacijama.

Jezik je distinktivno ljudsko obilježje, njegova pojava i razvoj prvenstveno su uvjetovani specifičnim čimbenicima karakterističnim isključivo za ljudsku vrstu. Ranko Matasović (2011) u svojoj knjizi *Jezična raznolikost svijeta* precizira spomenute uvjete i analizira njihovu sintezu u jezik kakav danas poznajemo. Prvenstveno u evolucijskom procesu čovjeka morale su se dogoditi neurofizičke promjene koje bi omogućile precizno upravljanje govornim organima. (Matasović 2011: 37). Sekundarno, bitna je jezična sposobnost *rekurzije* pri tvorbi složenih

sintaktičkih struktura te kombinaciji gramatičkih kategorija. (Matasović 2011: 38). Treći uvjet tiče se postojanja spomenutih semantičkih odnosa i struktura. Jedino je u ljudskom jeziku moguće na specifičnu jedinku ukazati različitim izrazima koji se nadalje tumače ovisno o kontekstu ili perspektivi. Primjer metafore, koja postoji u svakom ljudskom jeziku, jasna je distinkcija od životinjskih oblika komunikacije (Matasović 2011: 39). Četvrta distinkcija tiče se socijalne dimenzije, odnosno sposobnosti ljudske vrste da jezik uči unutar svoje zajednice od strane predaka. Ovakva pojava svjedoči primarnom usvajanju socijalnog učenja naspram mogućnosti razvoja jezičnih sposobnosti (Matasović 2011: 39). Autor (2011) posebno ističe važnost koherentnosti koju govornik i slušatelj dijele; pretpostavke o znanju, namjerama i očekivanjima koje si sudionici unaprijed međusobno pripisuju. „Nije dovoljno da jezični iskazi nešto znače, iskazuju se glasovima i imaju određenu strukturu: važno je da ljudi koji ih proizvode namjeravaju njima nešto učiniti u svijesti drugih ljudi.“ (Matasović 2011: 40). Četiri spomenuta uvjeta za razvoj jezičnih sposobnosti koegzistiraju s četiri bitne komponentne ljudskog jezika; fonologijom, morfologijom (sintaksom), semantikom i pragmatikom. (Matasović 2011: 42).

Interes za proučavanjem jezika, jezičnih struktura i formacija uznapredovao je tek u relativno novijoj povijesti. Međutim, bez obzira na dubok jaz i univerzalnost koja je zavladała u Srednjem vijeku, razdoblje koje mu je prethodilo iznjedrilo je zanimljiva i korisna saznanja koja su doprinijela jezičnim proučavanjima kakva poznajemo danas.

Autori Dorothea Frede i Brad Inwood kroz svoju knjigu *Language and Learning: Philosophy of Language in the Hellenistic Age* teoretiziraju odnos prema jeziku i njegovim strukturama za vrijeme Antike. Navode kako, unatoč tome što su Antičke kulture Grka i Rimljana bile odveć svjesne kompleksnosti jezika, njegovo

proučavanje te istraživanje podrijetla, strukture i vrste jezičnih formacija poznatije su isključivo u kasnijim etapama ovog razdoblja (Frede i Inwood 2005: 1). Bez obzira na raznolikost i brojna neslaganja u helenističkim proučavanjima jezika, autori (2005) se slažu kako su ona uvelike utjecala na daljnji razvoj jezikoslovlja u kasnijoj Antici, ali i modernijim istraživanjima. Tri su glavna središta interesa koja zaokupljaju pažnju helenističkih škola i njihovih filozofskih nasljednika; pitanje o porijeklu jezika, dvojba o međuovisnosti jezika i misli u cjelini te pitanje tretiranja jezika kao tehničkog subjekta s vlastitim pravilima, kako bi se gramatiku uzdignulo iz domene pukog empirijskog istraživanja i jezičnog promatranja (Frede i Inwood 2005: 4).

„Antički su narodi, možda mudro, a možda i ne, obraćali pažnju na sustavno proučavanje jezika, najosebujnije ljudske sposobnosti, uzeto kao aktivnost koja utječe na naš stav o svim filozofskim problematikama.“ (Frede i Inwood 2005: 13).

U raspravi o jeziku, neizostavno je spomenuti i Ferdinanda de Saussurea. Ovaj je švicarski lingvist svojim pretpostavkama uspostavio temelje modernom jezikoslovlju i utvrdio bazu europskog strukturalizma. Najpoznatiji je po djelu *Cours de linguistique generale*¹, posmrtno objavljenim od strane studenata koji su pohađali njegova predavanja u Ženevi. Strukturalizam, proizašao iz njegovih ideja, za neke je predstavljao nauku, a za druge metodu koja je u drugoj polovici dvadesetog stoljeća dominirala nekolicinom disciplina – lingvistikom, književnom kritikom, antropologijom, filmom i medijskom kritikom, ali ostavila je utjecaj i na discipline poput ekonomije, filozofije i psihologije. De Saussure je svoj nauk o jeziku nastojao izložiti jezgrovito i u bitnom ga dijelu svesti na određen broj dvojnosti (parova elemenata ili pojavnosti), ali takvih gdje se one predstavljaju parom međusobno

¹ Sažetak de Saussureovih misli bazirati ću prema: de Saussure, F.: *Tečaj opće lingvistike* / Ferdinand de Saussure; uvod i komentar Tullio De Mauro; prijevod s francuskog i talijanskog Vojmir Vinja; predgovor hrvatskomu izdanju August Kovačec, Zagreb : ArTresor naklada : Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, 2000.

suprotstavljenih elemenata. U svojim jezikoslovnim proučavanjima izdvojio je pet ključnih dihotomija; jezik i govor, označitelja od označenog, eksternu i internu lingvistiku, sinkronijsko i dijakronijsko proučavanje jezika te sintagmatske i paradigmatske jezične odnose. Inzistira na arbitrarnosti veze između označitelja i označenog, odnosno na nemogućnosti predviđanja jednog znaka na temelju poznavanja jezične sastavnice drugog, već njezino usvajanje kroz proces komunikacije. Prednost daje proučavanju jezika kao zasebnog sustava koji priznaje samo vlastiti red te time zanemaruje stajališta etnologije, povijesti, geografije, književnosti i drugih. Još jedan ključan de Saussureov pojam tiče se vrijednosti u jeziku – sustava ekvivalencije između različitih redova, između označenog i označitelja. Jezik je sustav unutar kojeg vrijednost jednog elementa proizlazi iz istodobne prisutnosti drugih elemenata, a primarno je definiran glasovnim razlikama koje su specifičan izvor značenja.

2.2 Jezik i mišljenje

De Saussureova definicija jezika u komunikacijskom smislu podrazumijeva sustav dogovorenih znakova koji služe prenošenju misli. Međutim, u lingvističkim teorijama još od spominjanih antičkih vremena, postoji ontološka igra prvenstva između pojave misli ili riječi. Ako shvatimo mišljenje kao pounutrašnji govor, analiza u redukcionističko biheviorističkom smislu svodi mišljenje na jezičnu djelatnost, zanemarujući spoznajne i psihološke sastavnice. Radikalnu biheviorističku jezičnu teoriju objavljuje Burrhus Frederic Skinner (1957) u djelu *Verbal behavior*, gdje pokušava protumačiti proces usvajanja jezika kroz analizu ponašanja koja su se sastojala od razlučivanja podražaja, odgovora na njega te naknadnog pojačavanja ili sprječavanja podražaja. Autor (1957) kroz spomenuto djelo misli nužno afirmira kao

puke bihevioralne jezične reakcije koje su potaknute podražajima iz jezične okoline, dok je govor čisto usvajanje motoričkih procesa potrebnih za njegovo reproduciranje. Međutim, neuropsihološka istraživanja koja povezuju motoričke i mentalne aktivnosti samo ukazuju na postojanje korelacije mišljenja i motoričkih aktivnosti, ali ne i na njihovu identičnost. Noam Chomsky, autor je koji je posebno zaslužan za ukazivanje na problem biheviorističkog modela koji je ograničen na uporabu naučenih riječi u rečeničnom nizu prema naučenim pravilima. Iako se jezik strukturalno sastoji od specifičnih jezičnih jedinica i pravilima korištenja koja su im pripisana, no to ne objašnjava ljudsku sposobnost proizvodnje gramatički pravilnih iskaza. Chomski je u *Syntactic structures* (2002), kao svrhu proučavanja bilo kojeg prirodnog jezika naglasio tvorbu gramatike koja uz najmanji mogući broj pravila diktira gramatički slijed rečenica. Prema tome, Chomskyjeva definicija jezične sposobnosti govornika koegzistira primarno s poznavanjem sustava pravila jezika, a zadaćom lingvista definira proučavanje sastavnica tog znanja, njihovo usvajanje i uporabu. Autor (2002) smatra kako ljudi uče jezik iz kulture ne zato što kultura procesima socijalizacije tako nalaže, već zbog specifičnih spoznajnih sposobnosti koje su ljudima urođene te uvjetuju oblikovanje jezičnih iskaza. Takvom opservacijom, Chomsky (2002) lingvistiku proširuje u domenu analize kognitivnih znanosti.

2.3 Kognitivna lingvistika

Autori Dirk Geeraerts i Hubert Cuyckens u svojem djelu *The Oxford handbook of Cognitive linguistic* nastoje izložiti sveobuhvatan pregled temeljnih domena proučavanja kognitivne lingvistike, od osnovnih pojmova do praktične primjene. Prema njima, kognitivna lingvistika je znanost o jeziku iz perspektive kognitivnih funkcija, gdje se *kognitivno* nužno referira na ključnu ulogu

intermedijalnih informacijskih struktura u našem susretu sa svijetom. Fokusirajući se na prirodan jezik kao sredstvo organizacije, obrade i prenošenja tih informacija, kognitivni lingvisti definiraju ga kao određen “repozitorij svjetskog znanja, strukturiranu zbirku značajnih kategorija koja nam pomaže nositi se sa svakodnevnim novim iskustvima s pohranom starih informacija.” (Geeraerts i Cuyckens 2007: 5) Slijedeći prethodnu definiciju, autori izdvajaju tri fundamentalne karakteristike kognitivne lingvistike; prvenstvo semantike u lingvističkoj analizi, enciklopedijsku te perspektivnu prirodu jezičnog značenja (Geeraerts i Cuyckens 2007: 5). Prvenstvo semantičke analize, po dvojci autora (2007) slijedi kognitivnu perspektivu samu po sebi zato što primarnom funkcijom jezika navodi kategorizaciju, što mišljenje definira isključivo lingvističkim fenomenom. Enciklopedijska priroda lingvistike slijedi prethodno kategorizacijsko prvenstvo, negirajući potrebu stvaranja novog sistematskog ili strukturalnog spram onog u kojem svjetsko znanje povezano s lingvističkim formama. Perspektivna priroda jezičnog značenja implicira kako kategorizacijska funkcija jezika nameće strukturu jezika na svijet, u većoj razini nego što se svijet zrcali u samom jeziku (Geeraerts i Cuyckens 2007: 5). Autori (2007) nadalje ističu kako se i kognitivna i klasična lingvistička perspektiva slažu u tvrdnji kako je znanje uvjetovano isključivo uz pojavu mentalnih reprezentacija koje posjeduju konstitutivnu posredničku ulogu u epistemološkoj vezi između subjekta i objekta. Međutim, kognitivni lingvističari za razliku od generativnih naglašavaju kako prirodni jezici precizno utjelovljuju kategorijalne perspektive koje uvjetuju vanjski svijet, odnosno jezično znanje nije definirano samo znanjem o jeziku, već i znanjem o svijetu koje je posredovano njime. “Dok gramatičare zanima *znanje o jeziku*, kognitivni lingvist zaokupljen je znanjem dobivenim *kroz jezik*.” (Geeraerts i Cuyckens 2007: 6). Geeraerts i Cuyckens (2007) sumiraju kratko poglavlje o primjeni

kognitivne lingvistike njezinom najizraženijom tendencijom da, prateći suvremenu lingvistiku, rekontekstualizira lingvistički upit. Njezina domena istraživanja podrazumijeva specifičnu resemantizaciju gramatike te se fokusira na interakciju između jezika i konceptualizacije. Razvijajući mrežu modela gramatičke strukture, ovaj tip lingvistike afirmira leksikon kao relevantan strukturni model. Konačno, autori (2007) evidentiraju znanstveni zaokret u pristupu kognitivne lingvistike, eksplicitno inzistirajući na njezinoj uporabnoj prirodi (Geeraerts i Cuyckens 2007: 15). Iako ostali jezični pristupi zasebno uspijevaju razviti svaku od spomenutih tendencija na puno detaljniji način, specifičnost kognitivnih lingvista jest u upravo njihovo najizričitije povezivanje koje uspostavlja smisao i pogon današnje lingvistike (Geeraerts i Cuyckens 2007: 15).

Nadovezujući se na pristup kognitivne lingvistike, bitno je detaljnije razraditi pojmove mapiranja i kategorizacije, koja predstavlja svojevrsan ključ u razumijevanju funkcioniranja jezičnih struktura unutar ljudske kognicije.

Autorice Vyvian Evans i Melanie Green (2006) u svojoj knjizi *Cognitive Linguistics; An Introduction*, nadovezujući se na enciklopedijsku prirodu lingvistike ranije spomenutu kod Geeraerts i Cuyckensa (2007), preciziraju ideju konceptualnog mapiranja. Pozivajući se na Fauconniera (1997), autorice (2006) identificiraju tri vrste mapiranja; projekcijsko koje usmjerava strukturu iz jedne domene (izvora) na drugu (metu), pragmatično; etablira se između dva entiteta prema zajedničkom okviru iskustva te shematsko mapiranje koje korespondira s projiciranjem sheme (relativno detaljne strukture znanja koja proizlazi iz svakodnevnih obrazaca interakcije) na partikularne iskaze (Evans i Green 2006: 168). Projekcijsko i pragmatično mapiranje mogu se detaljnije pojasniti konceptima metafore i metonimije o kojima će biti riječ kasnije.

Spomenute autorice (2006) razlažu još jedan fenomen karakterističan za kognitivnu lingvistiku; kategorizaciju. Prema njihovoj definiciji ona podrazumijeva “našu sposobnost da identificiramo entitete kao članove određene grupe” (Evans i Green 2006: 168). Upravo riječi kojima se referiramo na određene entitete počivaju u kategorizaciji; postoji određen razlog zašto primjerice predsjednika zovemo predsjednikom, a ne nogometašem. Autorice (2006) tvrde kako je kategorizacija zaokupila toliku pažnju upravo zbog ‘kognitivnog opredjeljenja’ koje se reflektira i na lingvističku organizaciju.

U kontekstu kategorizacije neizostavno je spomenuti Eleanor Rosch koja je, prema Evans i Green postavila ozbiljan izazov klasičnom viđenju kategorizacije koje je dominiralo Zapadom još od Aristotela, a podrazumijevalo je da se članstvo unutar specifične kategorije definira kroz skup nužnih ili dovoljnih uvjeta (sve ili ništa). Međutim, Rosch je primijetila kako unutar određene kategorizacije postoji specifičan prototip (Evans i Green 2006: 168 - 169). Tako ćemo kategorizaciji sporta prije pripisati nogometaša negoli igrača bridža. Na Eleanor Rosch nastavlja se Georg Lakoff (1987) koji je uveo važnu ideju ‘idealiziranih kognitivnih modela’ koji su visoko apstraktni okviri. Oni važe za specifične načine “tipičnih efekata” unutar kategorizacije.

3. Metafora i metonimija

3.1. *Metafora*

Lia Formigari u svojem predavanju *Metafora od Vica do kognitivne lingvistike*² kroz specifičan redoslijed polemizira razvoj rasprave o metafori. Kao

² tekst predavanja kojeg je Lia Formigari održala na Odsjeku za filozofiju Sveučilišta u Zagrebu 2. ožujka 2009. ,objavljeno na stranicama Filozofskog Fakulteta u Zagrebu, prijevod Bogdanić: <http://www.ffzg.unizg.hr/filoz/wp-content/uploads/2011/09/> (pristup: 31.08.2015.)

ključnu godinu, autorica uzima 1980., godinu objavljivanja knjige *Metaphors we live by*, Georga Lakoffa i Marka Johnsona. Lingvist i filozof, obojica pripadnici druge kognitivne generacije koja je u opreci s Chomskim, izrađuju ideju takozvanog utjelovljenog uma koji je uvjetovan percepcijskim tjelesnim faktorima. „Metafore su najjače i sve uvjerljivo oruđe ovog mentalnog „utjelovljenja“: one nisu jednostavno pitanje riječi, nisu samo lingvistički fenomen ili isključivo lingvistički fenomen, već duboko zadiru u samu misao kao i u djelovanje, one strukturiraju našu percepciju i naše shvaćanje svijeta.“ (Formigari 2009: 1). Autorica (2009) nastavlja kako je spomenuta knjiga Lakoffa i Johnsona predstavljala specifičnu kognitivnu revoluciju s obzirom na to da je primjenjivana na različita područja spoznaje i predstavljala bazu za brojne argumentacije: „na promišljanja prirodne logike, u psihoanalitičkoj teoriji, u političkom govoru, u znanstvenom i pravnom govoru, u vjerskom govoru, u terminologiji novih medija, u reklamnoj komunikaciji itd.“ (Formigari 2009: 3). Međutim, Formigari (2009) također ističe ime Gian Battista Vica, čija se specifična lingvistička teorija na polju metafore doista može uvrstiti među revolucionarne pomake na polju kognicije. Ovaj talijanski filozof metaforu prvenstveno definira kroz njezin prodor u artikulirani govor, a njegovu teoriju opće mašte autorica (2009) svrstava među teorije metafora. Naime, „Vico primjećuje kako je u modernim jezicima jezični korpus sastavljen od metafora, slika, komparacija, okolišnih izraza i sličnog, što su načini izražavanja onoga koji 'ne umije nazivati stvari vlastitim imenima'.“ (Formigari 2009: 10). Ovim putem, talijanski filozof ističe važnost objašnjavanja duhovnog kroz tjelesni oblik, koji je manje apstraktan ljudskom umu. Ovu specifičnu strategiju uma možemo iščitati i u današnjim metaforičkim pristupima, bilo lingvističkim ili ne, kao princip temeljnog kognitivnog sredstva.

Predstavlja svojevrsan temelj u razmišljanju o postojanju osebnog fenomena ljudskog uma i jezika, metafore. (Formigari 2009: 10).

Autori Georg Lakoff i Mark Johnson (2003) u spomenutoj knjizi *Metaphors we live by* polemiziraju uobičajeni pogled na metaforu; kao sredstvo poetske imaginacije i retoričkog cvjetanja, ističući kako se ona može sagledati i iz zasebnog kuta proučavanja. Metafora je karakteristika samog jezika, odnosi se odnosi se na riječi, prožima naš svakodnevni jezik, ali i mišljenje i ponašanje. Neizbježno je uvidjeti kako je naš uobičajeni konceptualni sistem prema kojem mislimo ili djelujemo već u svojoj vlastitoj srži metaforičan. Pri argumentaciji oko metafore također moramo imati na umu kako naš konceptualni sistem nije nešto čega smo u potpunosti svjesni, već su naša razmišljanja i djelovanja manje ili više automatska. Međutim, kako je komunikacija bazirana na istom konceptualnom sistemu kojeg koristimo pri razmišljanju i djelovanju, upravo je jezik svojevrsan dokazni materijal za principe tog sistema.

Kako bi zadobili određenu sliku o „metaforičnosti“ određenog koncepta, autori (2003) daju primjer pojma rasprave i konceptualne metafore RASPRAVA je RAT. (Lakoff i Johnson 2003:4). Kada koristimo izjave poput „tvoje tvrdnje su neobranjive“, „nikada nisam pobijedio u raspravi s njim“ i slično, mi zapravo ne govorimo samo o raspravi u terminima rata, nego doista raspravu percipiramo kao svojevrsan rat u kojem možemo pobijediti ili izgubiti od protivnika. Prema tome, spomenuta metafora je ona prema kojoj živimo unutar naše kulture; formira specifične akcije koje izvodimo unutar argumentacija (Lakoff i Johnson 2003: 5). Ključna postavka dvojice autora jest kako je „esencija metafore razumijevanje i doživljavanje određene stvari u terminima druge.“ (Lakoff i Johnson 2003: 6). Ovdje autori (2003) naglašavaju spomenutu nesvjesnu razinu metafore; naši konvencionalni načini raspravljanja podrazumijevaju

metaforu koja je u strukturi jezika i same misli poprilično zamagljena. Metafora nije samo stvar jezika, nego i pukih riječi. Ljudski misaoni procesi su uvelike metaforički što nadalje podupire tezu kako su ljudski konceptualni sistemi također metaforički strukturirani te se u takvim terminima metafora sagledava isključivo kao „metaforički koncept“ (Lakoff i Johnson 2003: 7). Lakoff i Johnson (2003) nadalje tvrde kako sistematičnost koja nam dozvoljava razumijevanje jednog aspekta koncepta kroz termine drugog, nužno će sakriti druge aspekte tog istog koncepta. Tako, primjerice, metaforički koncept rata u čijim terminima doživljavamo raspravu, nadglasava drugačiju svrhu rasprave i zanemaruje činjenicu kako nam sugovornik daje svoje vrijeme u korist međusobnog razumijevanja. „Ako smo zaokupljeni aspektima borbe, zaboravljamo kooperativne aspekte rasprave.“ (Lakoff i Johnson 2003: 9). Tu se autori (2003) nadovezuju na *cijevne* metafore³, koje prve spominje Michael Reddy. Govornik stavlja ideje (objekte) u riječi (spremnike) i šalje ih putem cijevi slušaocu koji ih ponovno vadi van (Lakoff i Johnson 2003: 10). Prvenstveno, aspekt cijevne metafore LINGVISTIČKE EKSPRESIJE su SPREMNICI ZA MIŠLJENJE inzistira na značenju riječi unutar njih samih, nezavisno od konteksta ili slušaoca. Međutim, postoje brojne situacije gdje kontekst itekako utječe na rečenicu. Važno je uvidjeti kako je metaforička struktura u takvom kontekstu samo parcijalna; da ju obuhvaća u potpunosti, naši bi pojmovi bili istovjetni sa zamjenskim, a ne samo djelomično shvaćeni u njihovim terminima (Lakoff i Johnson 2003: 13-14).

Osim strukturnih metafora, postoje i one koje organiziraju čitav sistem koncepata koji se odnose jedan na drugog. Takve metafore autori (2003) nazivaju orijentalnim, s obzirom na to da većina njih podrazumijeva prostornu orijentaciju. Primjerice metafore SRETAN je GORE ili nužno opozicijski TUŽAN je DOLJE, opravdavaju

³ eng. conduit metaphor

izraze poput „podiglo mi se raspoloženje“ ili „pao sam u depresiju“. Međutim, bitno je naglasiti kako svaki takav metaforički koncept proizlazi iz potencijalnog psihičkog ili kulturalnog iskustva (Lakoff i Johnson 2003: 15). Upravo psihičko ili kulturalno iskustvo prema autorima (2003) osigurava mnoge moguće baze za prostornost metafora. Uporaba zavisi i varira od kulture do kulture, kao i distinkcija među njima; odabir specifične psihičke baze u moru drugih, povezana je s kulturalnom koherencijom (Lakoff i Johnson 2003: 20). Lakoff i Johnson (2003) primjećuju kako će većina fundamentalnih vrijednosti u kulturi biti koherentna s metaforičkom strukturom najčešćih fundamentalnih koncepata u kulturi. Primjerice VIŠE je BOLJE koherentno je s VIŠE je GORE i DOBRO je GORE. Istu koherenciju primjećujemo kod metafore VEĆE je BOLJE, a tvrdnja „budućnost će biti bolja“ koherentna je s BUDUĆNOST je GORE i DOBRO je GORE te predstavlja tvrdnju koncepta progresa. Prema tome „čini se kako naše vrijednosti nisu nezavisne, već su nužna forma koherentnog sistema s metaforičkim konceptima prema kojima živimo.“ (Lakoff i Johnson 2003: 23).

Autori (2003) u nastavku rada argumentiraju postojanje ontoloških metafora. Razumijevanje našeg iskustva u terminima objekata i supstanci dozvoljava nam da dijelove naših iskustava tretiramo kao diskretne entitete ili supstance uniformirane vrste. Upravo naše iskustvo s fizičkim objektima (posebice vlastitim tijelima) osigurava bazu za izvanrednu šarolikost ontoloških metafora, odnosno načina sagledavanja događaja, aktivnosti, emocija, ideja itd. kao entiteta i supstanci (Lakoff i Johnson 2003: 26). Autori (2003) oslikavaju primjenu ontoloških metafora tako da ljude definiraju kao fizička bića, ograničena i odijeljena od ostatka svijeta površinom svoje kože sa sposobnošću sagledavanja svijeta kao nečeg „izvan nas“. Svatko od nas je specifičan spremnik s ograničenom površinom i orijentacijom koja razdjeljuje

unutra/van percepciju. Ta orijentacija projicirana je na druge fizičke objekte koji su ponovno ograničeni vlastitom površinom. Čak i kada ne postoji vidljiva fizička granica između nutrine i vanjštine, mi ju namećemo; označujemo teritorij postavljajući zid, ogradu, apstraktnu liniju ili čitavo područje. Takvo definiranje područja autori (2003) nazivaju aktom kvantifikacije (Lakoff i Johnson 2003: 30).

Još jedan od bitnijih pojmova u kontekstu metafore tiče se koncepta personifikacije. Lakoff i Johnson (2003) definiraju njezinu pojavu u sklopu ontoloških metafora, argumentirajući kako je ona njihova najizraženija forma. Po njoj se fizički objekt specificira kao živo biće, a takav pristup omogućava razumijevanje širokog spektra iskustava s nečovječnim entitetima u terminima ljudske motivacije, karakteristika ili aktivnosti (Lakoff i Johnson 2003: 34). Personifikacija je generalna kategorija koja pokriva široki domet metafora, gdje svaka bira različiti aspekt osobe ili način pogleda na osobu. Međutim, zajednička točka ova dva koncepta jest omogućavanje osjeta određenog fenomena u svijetu kroz principe ljudskih termina koje možemo razumjeti na bazi vlastitog iskustva (Lakoff i Johnson 2003: 35).

3.2 Metonimija

Nadovezujući se na koncept personifikacije, Lakoff i Johnson u knjizi *Metaphors we live by* (2003) izlažu koncept metonimije, bazirajući njezinu definiciju upravo u razlici između ta dva pojma. Koristeći se primjerom izjave „Šunka –sendvič čeka račun“, autori (2003) argumentiraju kako „šunka sendvič“ u ovom kontekstu nije personificirani koncept, već je iskorišten u svrhu entiteta koji se referira na specifičnu domenu s kojom je povezan (Lakoff i Johnson 2003: 36). Na taj način, određeni dio stoji kao zamjena za cjelinu. Prema dvojici autora (2003) metafora i metonimija su različite vrste procesa. „Metafora je u principu način shvaćanja jedne stvari u

terminima druge, a primarna funkcija joj je razumijevanje. Metonimija, s druge strane, prvenstveno ima referencijalnu funkciju; dozvoljava nam da koristimo određen entitet koji stoji za drugog.“ (Lakoff i Johnson 2003: 36). Međutim, metonimija također može stajati u službi razumijevanja. Kada DIO stoji za CJELINU, taj specifičan odabir naspram drugih mogućih dijelova determinira na koji se aspekt cjeline fokusiramo. Kada kažemo „trebaju nam *dobre glave* za ovaj posao“, glave iz specifičnog razloga stoje kao nadomjestak za inteligentne ljude (Lakoff i Johnson 2003: 37). Za razliku od metafore, metonimija nam omogućuje fokusiranje na određene aspekte onoga što predstavljamo. Metonimija je također dio svakodnevice, način na koji razmišljamo, djelujemo i govorimo, a slično kao metaforu, možemo je promatrati kroz postojeće reprezentacije koje egzistiraju u našoj kulturi (Lakoff i Johnson 2003: 37). Iskustveni temelji metonimijskih koncepata često mogu biti očitiji od onih prisutnih u metaforama. Razlog tome je direktnija fizička ili kauzalna asocijacija.

Autorice Dunja Brozović Rončević i Milena Žic Fuchs (2004) u svojem znanstvenom članku *Metafora i metonimija kao poticaj u procesu imenovanja* sumiraju prethodno navedene Lakoffove i Johnsonove koncepte. Ističući metonimijsku važnost s obzirom na sve češću prisutnost u tematizaciji lingvistike, definiraju pogled na nju „kao na konceptualnu projekciju neobično važnu u konceptualizaciji svijeta koji okružuje čovjeka.“ (Brozović i Žic 2004: 96). Osim toga njezina važnost afirmirana je u činjenici kako među kognitivnim lingvistima postoje i oni koji joj ustupaju središnje mjesto, odnosno više iskonsku ulogu u jeziku (Brozović i Žic 2004: 96).

Prije nego što prijedem na uporabu metafora i metonimija na polju emocija, politike i moralnosti, sumirat ću kratki osvrt na koncept metafora kroz tri modela metafora predstavljenih od strane Zoltana Kövecsesa (2010) u svojem djelu

Metaphor; A Practical Introduction“. Postojanje supraindividualnog modela korespondira s načinom na koji zadani jezik i kultura reflektiraju dekontekstualizirane metaforičke obrasce. Nadalje, individualni level utjelovljuje metaforički kognitivni model u službi individualnog jezičnog govornika te posljednji, subindividualni level postoji u skladu s univerzalnim aspektima različitih načina otjelovljenja (Kövecses 2010: 321). Iako u svojoj knjizi Kövecses (2010) ne predstavlja u potpunosti princip zajedničkog djelovanja ova tri modela, kognitivni pogled prezentiran kroz njegovo djelo producira značajne rezultate, posebice na području realizacije gdje jezik, kultura, um i mozak zajednički odigravaju ključnu ulogu u studiji o metafori (Kövecses 2010: 321).

Iako je suvremenije proučavanje metafore u kontekstu kognitivne lingvistike poprilično novi teorijski pravac, šarolikost pristupa teško se može u potpunosti istaknuti kroz uski prostor ovog rada. Načini primjene njezine teorije šire se kroz svakodnevnu jezičnu uporabu na različitim diskurzivnim oblicima. Oni koji se konkretnije tiču tematike ovog rada, odnose se na primjenu metafore u emocionalnim izričajima te posebice na polju politike i moralnosti.

3.3 Metafora i emocije

Iako se emocije često karakteriziraju kao biološki, psihološki ili čak kulturni identiteti, Zoltan Kövecses u svojoj knjizi *Metaphor and Emotion: Language, Culture and Body in Human Feeling* (2004) na svojstven način preispituje podjelu između tijela i kulture. Autor (2004) pokazuje kako su ljudske emocije u velikoj mjeri konstruirane iz individualnih otjelovljenih iskustava u različitim kulturalnim okruženjima. Kroz spomenutu knjigu ilustrira detaljnu lingvističku analizu usmjerenu prema reflektiranju emocionalnih koncepata na rasprostranjene metaforičke obrasce

misli. Metaforički koncepti izvire iz ponavljajućih otjelovljenih iskustava, ali postoje i brojni kulturalni modeli za emocije koje izvire iz unikatnih obrazaca metaforičkog i metonimijskog razmišljanja u različitim kulturama. Upravo u svojoj knjizi, Kövecses (2004) demonstrira koliko su kulturalni aspekti emocija, metaforički jezik o emocijama te ljudska psihologija u emociji – dio integriranog sustava. (Kövecses 2004: 2)

Svjesni osjećaji su često izraženi ili oblikovani jezikom i iz tog razloga jezične studije mnogu iščitati mnogo toga o njima, ako znanstvenici odaberu pripadajući lingvistički princip. Autor (2004) se u svojoj knjizi odlučuje za pristup svojevrsnom figurativnom emocionalnom jeziku koji može definirati pa čak i kreirati specifična emocionalna iskustva kod pojedinca (Kövecses 2004: 7). Njegov (2004) ključni cilj jest osigurati novu sintezu studijima emocije i zajedno ukomponirati jezik, kulturu i tijelo tako da svi zadobiju relativno kompletnu i integriranu procjenu fenomena emocija u kontekstu ljudskih bića. Također, Kövecses primjećuje kako se većina jezika i konceptualizacije o emocijama može opisati kroz termine siline dinamike (EMOCIJA je SILA), mnogo prije nego kroz termine individualnih i nezavisnih pojmovnih metafora (Kövecses 2004: 7).

Autor (2004) kao predmet analize svog rada odabire poprilično reprezentativne uzorke emocionalnih koncepata, koji su zaokupili pažnju većine znanstvenika: ljutnju, strah, sreću, tugu, ljubav, strast, ponos, sram i iznenađenje.

Strah je okarakteriziran i kroz vrlo generalne emocionalne metafore (TEKUĆINA U SPREMNIKU, PROTIVNIK, TERET), ali i onim krajnje specifičnim (SKRIVENI NEPRIJATELJ, NADNARAVNO BIĆE...) (Kövecses 2004: 23). U kontekstu emocije straha, spomenuta je i konceptualna metafora SUBJEKT STRAHA je PODIJELJENO SEBSTVO. Pod takvom metaforičkom domenom, autor (2004)

sugerira da sebstvo, koje je inače unutar spremnika tijela, izlazi iz njega. Taj moment nastupa kada osoba izgubi kontrolu, u našem slučaju nad vlastitim emocijama (Kövecses 2004: 24).

Što se tiče metafora tuge, specifične izvorne domene većinom imaju negativno pripisane evaluacije i tako formiraju opoziciju prema nekoliko izvornih domena za emociju sreće (Kövecses 2004: 26).

Koncept ljubavi je vjerojatno jedan od najčešće metaforički prikazanih emocionalnih koncepata. Kövecses (2004) argumentira ovu tezu činjenicom da je ljubav i emocija i odnos. Također naglašava kako je znanstvenicima koji su se bavili analizom emocije ljubavi promakla pojmovna metafora OBJEKT LJUBAVI je POSJEDOVANI OBJEKT, zato što se ona čini uistinu prirodnom i očitom za mnoge od nas koji se u govoru dotičemo voljenih. Ljubavni sistem je pojam CJELINE i to je njegova centralna metafora (Kövecses 2004: 27). Mnoge metafore koje se odnose na ove emocije stabilne su kroz vrijeme te u većini slučajeva ostaju nepromjenjive kroz dulji period vremena.

Ponos je koncept koji se metaforički pojmljuje u malim količinama i to najčešće u „uravnoteženom“ obliku. Neuravnoteženi oblici u opreci su s konceptualnim metaforama sramote (Kövecses 2004: 30 - 32).

Većina izvornih domena emocionalnih koncepata ima područje primjene koje se proširuje izvan domene emocija, a vrlo malo toga u emocijama nije metaforički koncipirano. Čak i naše najbazičnije razumijevanje emocije nije doslovno, već metaforično. „Međutim ono malo „nemetaforičnog“ presudno je u konceptualizaciji domena emocije i predstavlja iskustvenu osnovu ovog velikog metaforičkog sustava.“ (Kövecses 2004: 86). Autor (2004) zaključuje kako konceptualni alati prototipnih i neprototipnih kulturnih modela, pojmovnih metafora i metonimija te kulturalni

kontekst mogu biti korisni u istraživanju kulturalnih varijacija emocionalnih koncepata (Kövecses 2004: 181).

3.4 Metafora i politika

Jonathan Charteris – Black (2005) u svojoj knjizi *Politicians and Rhetoric – the Persuasive Power of Metaphor* kroz poglavlje o Metafori u političkim raspravama evidentira porast zanimanja za istraživanja o ulozi metafore unutar političkog diskurza. Također, metaforičke studije koje obuhvaćaju novinske izvještaje afirmiraju činjenicu kako metafore osiguravaju šarolike i dostupne načine objašnjavanja apstraktnih pojmova. Mogu biti u službi isporuke vrijednosti pripisanog im novinara i tako utjecati na čitateljski interpretaciju trenutnih političkih pitanja. Govornici ne mogu izbjeći metafore koje postaju etablirani način referiranja na političke ideje, a upravo te metafore mogu biti modificirane kako bi iznjedrile promjene u političkom položaju (Charteris-Black 2005: 4). Metafore su u diskurzivnoj službi političara u svojevrsnoj strategiji zagovaranja vlastitih politika ili pak oponiraju tuđim (Charteris-Black 2005: 16).

Charteris – Black ističe kako je metafora krucijalna u jeziku vođe zato što posreduje između svjesne i racionalne baze ideologije i njezinih nesvjesnih mitskih elemenata. Ona ocrta nesvjesne emocionalne asocijacije riječi vezane uz vrijednosti koje imaju temelj unutar kulturalnog znanja. Iz tog razloga, metafora potencijalno posjeduje visoku snagu uvjerljivosti jer aktivira i svjesne i nesvjesne resurse kako bi utjecala na intelektualni i emocionalni odgovor. Ponekad je takav utjecaj direktan – u opisima i analizama političkih pitanja, a ponekad indirektan – utječe na naša osjećanja o specifičnim stvarima vezanim uz ista politička pitanja. U tom smislu metafora odigrava krucijalnu ulogu u formiranju i prenošenju ideologije koja je od bitnog

značaja političkom vodi jer kreira diskurz (ne)valjane legitimacije (Charteris-Black 2005: 30). Autor (2005) kao cilj svoje knjige ističe podizanje kritičke svijesti o službi jezika od strane političkih aktera koja implicira uvjeravanje drugih u vjerodostojnost njihovih promišljanja, vjerovanja i vrijednosti kroz diskurz legitimacije unutar kojeg su kreirani mitovi (Charteris-Black 2005: 30). Upravo ovo pitanje Charteris – Black ističe kao ključno pri bilo kakvom angažmanu unutar demokratskih pitanja. Ako je koncept jezika razumljiviji uloga vođe postaje manje zastrašujuća, ali ne i manje moćna ili manje utjecajna (Charteris-Black 2005: 31).

Prema autoru (2005) volja za vladanjem ne bi trebala samo po sebi legitimirati političke odluke, a diskurz bi trebao biti u pratnji etike koja ohrabruje razumijevanje razloga zbog kojih smo uvjereni u tuđe namjere, ponekad usprkos svojih svjesnih namjera. „Jezik, poput sirenine pjesme, može posjedovati magičnu kvalitetu koja nas povodi za katastrofom koja se suprotstavlja našoj želji. Metafora i mit pružaju umirujuće narativne strategije koje olakšavaju put do moći, ali ponekad prkose kritičkom angažmanu na koji ova knjiga poziva.“ (Charteris-Black 2005: 212).

3.5 Razum i emocije u političkom diskursu

Georg Lakoff u svojem govoru *The Political Mind*, objavljenom na FORA TV-u⁴, razlaže poveznicu pojmovne metafore, emocija i razuma u službi političkog diskurza. Konkretno, Lakoff se usredotočuje na razliku između konzervativnih i liberalnih političkih aktera u Americi, nudeći razumijevanje bazičnih koncepata specifičnog marketinškog diskurza kojima se služe.

U svojem izlaganju, Lakoff se osvrće na čestu pretpostavku kako emocije prkose razumu te, usprkos činjenici da često jest tako, on navodi kako zapravo ne možemo

⁴ Georg Lakoff: *The Political Mind*:
http://library.fora.tv/2008/06/20/George_Lakoff_on_The_Political_Mind (pristup 31.08.2015.)

biti racionalni ako nismo emocionalni. Takav zaključak proizlazi iz istraživanja ljudi koji su doživjeli specifičnu nesreću koja je zadesila centar za emocije u mozgu. Iako je najčešća pretpostavka kako takvi ljudi postanu superracionalni, Lakoff tvrdi kako se događa upravo suprotno; pokazuje se da ljudi trebaju emocije kako bi bili racionalni. Da se nađemo u takvoj poziciji, gdje ne znamo niti kako se mi osjećamo, ali ni kako se osjećaju drugi; Lakoff se pita bi li mogli donijeti ikakvu odluku? Ne bismo znali kako djelovati u situaciji koja involvira druge ljude ili čak samo nas same. Ta činjenica ide u prilog samoj strukturi mozga; sadržajni dio povezan je s emocionalnim djelom mozga. Iz tog razloga emocionalni narativi, koji su prisutni i u biografijama političkih vođa imaju specifičnu ulogu u kreaciji i valorizaciji njihovih postavki. Ljude ne promatramo objektivno, nego ih razumijemo uz pomoć ranije spomenutih narativa te tako razumijevamo i same sebe. Lakoff se nadalje nadovezuje na zrcalne neurone koji omogućuju određeno preslikavanje tuđih osjećaja i raspoloženja na vlastitog sebe. Također naglašava kako su i konzervativno i progresivno rasuđivanje modeli mozgovnog rasuđivanja. Konzervativne ideje u društvenom kontekstu SAD-a plasiraju se u javnost po specifičnim principima. Konzervativci ulažu milijarde u konstruiranje i plasiranje vlastitih postavki, posjeduju specifične kognitivne strategije, medije i govornike na istima. Lakoff ističe kako je gotovo 80 % govornika na američkoj televiziji konzervativno orijentirano. Ideologija liberala još je uvijek utemeljena u prosvjetiteljskom konceptu razuma prema kojem je uokvirivanje⁵ manipulativni i nužno loš proces. Međutim, Lakoff ističe kako je uokvirivanje „normalno“ i može se iskoristiti na efektivan i iskren način, a ne samo u manipulativne svrhe. Njegova ideja jest razotkriti ljudima kako ono funkcionira.

⁵ eng. framing

Nadalje, Lakoff se osvrće na razliku između koncepata domoljublja i nacionalizma u američkom kontekstu. Ovdje se on naglašava činjenicu kako su pojmovi poput domoljublja, demokratizma i slobode u lingvistici definirani kao specifični koncepti o kojima u nekim slučajevima većina ima jednaka razmišljanja, ali ako pojedinci posjeduju različite vrijednosti ona se raspršuju u sasvim različitim smjerovima. Barack Obama se u svojim govorima ne izjašnjava konzervativcem niti liberalom, već Amerikancem. Ističe kako je Amerika osnovana na principima empatije i odgovornosti po kojima ljudi djeluju i brinu jedni o drugima. Uloga vlade je moralna; osigurava zaštitu i osnaživanje. Lakoff naglašava specifičan princip koji se takvim diskursom naglašava: ne možeš zaraditi niti dolara bez pomoći vlade. Uvlačenjem koncepta poreza u takav slijed razmišljanja, specificiran je određen princip o tome što je vlada i što je domoljublje.

3.6 Jezične konstrukcije u diskursu hrvatskih političara

Nikolina Borčić u svojem članku *Konceptualna metafora u političkim intervjuima* (2010) nudi svojevrsan prikaz uporabe pojmovne metafore u političkim intervjuima objavljenim putem tiskovnih medija u Republici Hrvatskoj. U kontekstu političkih lidera, konceptualna metafora predstavlja svojevrsno sredstvo efektivne retorike strategije. Njezino istraživanje pokazuje kako se metafore analiziranih hrvatskih političara uglavnom temelje na personifikaciji, a izvorne domene u najvećem broju slučajeva obuhvaćaju PUTOVANJE i RAT (Borčić 2010: 136).

Prema Borčić (2010) „Politička komunikacija predstavlja tip interakcije, odnosno javne komunikacije koja se odvija putem raspoloživog jezičnog znanja u području političkog djelovanja. Persuazivnost jezika politike, uz ostala jezična sredstva, ostvaruje se uporabom konceptualnih metafora.“ (Borčić 2010: 149). Njezino

istraživanje pokazuje kako su koncepti metafore u analiziranom političkom diskurzu visoko prisutni u svakodnevnom govoru, čime su na iskustvenoj razini govorniku puno bliže, a time i učinkovitije u persuzivnoj jezičnoj funkciji. Osoba koja se aktivno bavi politikom, a svjesna je ovih postavki, može plodonosnije plasirati vlastitu argumentaciju (Borčić 2010: 149).

U analiziranim govorima, metafore koje su prikazane u pozitivnom svjetlu, nužno oslikavaju stranku čiji je taj govornik član, a stranački protivnik najčešće je neprijatelj koji kompromitira bolju budućnost (Borčić 2010: 149). „Provedeno istraživanje pokazalo je kako su u svim intervjuima s hrvatskim političarima/političarkama najfrekventnije i najučestalije također metafore temeljene na personifikaciji, a osobito STRANKA JE OSOBA, DRŽAVA JE OSOBA, te metafore putovanja, poput metaforičke sheme POLAZIŠTE – PUT – ODREDIŠTE.“ (Borčić 2010: 149).

4. METAFORA U PREDIZBORNIM KAMPANJAMA 2014.-2015.

4.1 Političko stanje Hrvatske

Republika Hrvatska nakon Domovinskog rata devedesetih godina 20. stoljeća ima poprilično burnu političku povijest.⁶ Na parlamentarnim i predsjedničkim izborima u kolovozu 1992, pobjeđuje Hrvatska Demokratska Zajednica i njihov predsjednički kandidat Franjo Tuđman, kojeg narod ponovno bira 1997. godine. „Od svibnja 1990. pa do smrti potkraj 1999. Tuđman je bio ključni akter hrvatske unutarnje i vanjske politike. Pod njegovim je utjecajem uspostavljen

⁶ Kratka politička povijest preuzeta je s <http://www.croatia.eu/article.php?lang=1&id=24> (21.08.2015.)

polupredsjednički sustav vlasti.“⁷ Od proglašenja neovisnosti 1991. ključni politički ciljevi Republike Hrvatske usmjereni su na afirmaciju unutar Europske unije i popratne eurointegracijske procese; njezina pripadnost Zapadu držala se kao prirodni geopolitički izbor. Politički utjecaj HDZ-a slabi nakon Tuđmanove smrti; na predsjedničkim izborima 2000. pobjeđuje Stjepan Mesić koji se na položaju zadržava sve do 2010. godine. Oporbena stranka također dolazi na poziciju vlade, a lijevi centar ostaje na vlasti do 2003. godine. U tom razdoblju napušten je polupredsjednički sustav, smanjene su ovlasti predsjednika a pojačana uloga vlade i Sabora. 2000e su okarakterizirane aktivnostima koje približavaju Hrvatsku Europskoj uniji i NATO-u, a konačno pridruživanju NATO-u zbilo se 01. 04. 2009. 2003. godine. HDZ je ponovno pobijedio na parlamentarnim izborima, kao i 2007. godine a premijerima su postali Ivo Sanader (do 2009.) te Jadranka Kosor (2009. - 2011.). 2010. godine na predsjedničkim izborima pobjeđuje Ivo Josipović, predloženi kandidat SDP-a, „a na parlamentarnim izborima u prosincu 2011. pobjeđuje koalicija četiriju stranaka lijevoga centra, a premijer postaje Zoran Milanović (predsjednik SDP-a).“⁸

Na referendumu održanom 12. veljače 2012. godine, dvije trećine izašlih birača izjasnilo se pozitivno o pristupanju Hrvatske Europskoj uniji, koje se konačno zbilo 01. srpnja 2013. Prošle godine održani su posljednji predsjednički izbori od kojih su najznačajniji kandidati bili tadašnji aktualni predsjednik Ivo Josipović i HDZ-ova kandidatkinja Kolinda Grabar Kitarović. U mrtvoj utrci prvog kruga glasanja, razlika između dvoje spomenutih kandidata iznosila je 1, 24 %, u korist Ive Josipovića.⁹ Kolinda Grabar – Kitarović postala je predsjednicom Republike Hrvatske na konačnim izborima 11. Siječnja 2015. godine.

⁷ ibid.

⁸ ibid.

⁹ <http://www.izbori.hr/106pre/rezult/1/rezultati.html> (pristup: 31.08.2015.)

4.2 Domena analize

Pri analizi političkih govora dvaju predsjedničkih kandidata uoči drugog kruga izbora, odlučila sam se za njihove govore na predizbornim skupovima u gradu Rijeci. Osim što mi je to blizak teritorij, moram istaknuti kako oboje predsjedničkih kandidata imaju bliske poveznice s ovim gradom, s obzirom na to da je odabrana predsjednica rođena u mjesto Lubarsko na Grobniku, nedaleko od Rijeke, a Kandidat Josipović predstavnik je stranke SDP-a koja ima dugogodišnju gradsku vlast. Predizborni skup Ive Josipovića održan je 20. prosinca 2014., a Kolinda Grabar – Kitarović Rijeku je posjetila svega tri dana kasnije. Video isječci govora s predizbornih skupova objavljeni su na internim internetskim stranicama oboje kandidata, ali kao domenu izabrala sam isječke s YouTube-a, objavljene na kanalu Ive Josipovića¹⁰ (za govor istoimenog kandidata) te na kanalu Hrvatske demokratske zajednice¹¹ (govor HDZove kandidatkinje). Moram napomenuti kako je na internim stranicama Kolinde Grabar – Kitarović objavljen snimak čitavog predizbornog skupa s popratnim sadržajima, dok je na YouTube kanalu objavljen isključivo isječak isključivo njezinog govora.

4.3 Ivo Josipović kao kandidat SDP-a¹²

Kompletan govor predsjedničkog kandidata skupa s analiziranim pojmovnim metaforama nalazi se u prilogu na strani 38.

Video objavljen na službenom YouTube kanalu bivšeg predsjednika traje nešto više od četiri minute i ukomponiran je na svojesvrstan interaktivni način prikazujući sam akt čitanja, ali i ubačene dijelove koji prikazuju susrete Ive Josipovića s građanima

¹⁰ Ivo Josipović na skupu u Rijeci 20.12.2014. : https://www.youtube.com/watch?v=_H-mMF-k1eI (objavljeno 20.12.2014.) (pristup 31.08.2015.)

¹¹ Govor Kolinde Grabar Kitarović u Rijeci: <https://www.youtube.com/watch?v=H23x4EAcVqw> (objavljeno 23.12.2014.) (pristup 31.08.2015.)

¹² Socijal-demokratska partija

Rijeke, snimljene tijekom čitavog predizbornog skupa. Moram naglasiti kako se tadašnji predsjednik pri iznošenju govora koristi i pisanom verzijom u službi podsjetnika koju svako toliko pogledava. Josipović svoj govor započinje definiranjem koncepta pravde. Unutar njega koristi se svojstvenim metaforičkim konceptom PRAVDA je SISTEM PROMIŠLJANJA, POTREBA ZA PRAVDOM je PUTOVANJE. Tada još aktualni predsjednik, inzistira na konceptu pravde koji je ujedno njegova struka, naglašavajući važnost pravednog rasuđivanja te koristi izraze poput „Pravda nije jednokratni cilj“ i „to je način promišljanja“, „društveni koncept koji smo nepovratno usvojili“. Nakon kratkog pravnog uvoda, Josipović specificira svoj govor na konkretno područje u kojem nastupa – grad Rijeku. Metaforičkim konceptom GRAD je SPREMNIK, Josipović ističe njegovu važnost kao grada koji je industrijsko središte, grad kulture, znanja i obrazovanja. Osvrće se na konkretne planove koji su većinom u potupku, a koji će doprinjeti položaju grada. Od njih važno je istaknuti prometnu funkciju Rijeke, gdje inzistira na metafori PROMET je POVEZNICA, odnosno VEZA i POZICIJA su SNAGA. Također je bitan lučki predznak grada, u čijem kontekstu Josipović naglašava moguće vodstvo Rijeke u regiji s obzirom na metaforički koncept RIJEKA je VOĐA. Osvrće se i na ekonomski uspjeh na području osnivanja mladih tvrtki koje stasaju upravo u Rijeci. Personificiranjem tih tvrtki kroz metaforu RIJEČKE TVRTKE su ZRELE OSOBE, inzistira na pozornosti koju time zaslužuju. Personificirajući Rijeku, ističe pozitivne metafore i pridjev lijep: „...nadam se da će svi lijepi planovi koji se ovdje kuju....., „...i moram reći da je *start up* scena ovdje u Rijeci zaista nešto čemu treba dati pozornost i vidjeti kao znak optimizma...“.Moramo uzeti u obzir činjenicu da je Ivo Josipović bio predsjednikom Republike Hrvatske prethodnih 5 godina te da je dugi niz godina na čelu grada Rijeke njegova stranka SDP. Rijeka *mora* biti prikazana u pozitivnom

svjetlu. Nakon toga, tada još uvijek aktualni predsjednik, prelazi na središnji dio svojeg govora koji se odnosi na poziciju mladih. Mladi su agensi čiji se potencijal mora iskoristiti unutar Hrvatske, a zapošljavanje je konceptualizirano kao SPREMNIK čiju mogućnost „moramo otvoriti“. Koncept mladih u Rijeci može se prenjeti na mlade u čitavoj državi iako Josipović ustraje na konkretnom primjeru Rijeke. Rijeka svojim dobrim pokazateljima može konkurirati zapošljavanju van zemlje. Dotaknuvši se izuzetka glazbe u kontekstu Rijeke, Josipović dolazi do rijetke afektivne stavke njegovog govora; ističe ju na osobnoj razini s obzirom na činjenicu da je i on glazbenik: „...posebice kada je riječ o glazbi i to je meni posebno drago“. Također ističe prijateljstvo s Damirom Urbanom, riječkim pjevačem koji je nastupao u njegovoj kampanji. Josipović prelazi na kulturu koju personificira izazima „važno je njegovati kulturu“ i „kulturom svjedočimo o nacionalnom i kulturnom identitetu“. Svoj govor, tadašnji predsjednik finalizira afektivnim odnosom sa samom domovinom. Konceptualne metafore kojima opisuje Hrvatsku su HRVATSKA je ŽIVOT, OSOBA, OBJEKT RAZMIŠLJANJA. „Ja živim našu Hrvatsku (...) svaki dan, od rane zore do kasno uvečer. Razmišljam o njoj svih 365 dana u godini, ne samo 2 mjeseca pred izbore“. Ovom rečenicom svoj govor usmjerava kontra protukandidata; PROTUKANDIDATI su NEPRIJATELJI, OSVETNICI. Politički protivnici su nužno prikazani negativno kao osobe koje šire osjećaj straha među glasačima, s ciljem da utječu na njihove odluke. Poziva glasače na hrabrost, inzistirajući da ne dozvoljavaju protivnicima da prošire strah među njima u svrhu odluke koja će ići u njihovu korist. Na samom kraju, glasače poziva na izbore gdje će birati srcem (SRCE je AFEKCIJA), ali i hladne glave (HLADNA GLAVA je RACIONALITET). Izbore metaforički konceptualizira kao SLOBODU i ZAVRŠETAK, a budućnost kao PUTOVANJE koje će nužno biti BOLJE.

ISHODIŠNA DOMENA	BROJ KORIŠTENJA	PRIMJER
PUTOVANJE	4	<i>Pravda nije jednokratni cilj, Izaberite pravi put</i>
ŽIVO BIĆE / PERSONIFIKACIJA	4	<i>Ali postoji i cijeli niz mladih i tvrtki koje su stasale baš ovdje</i>
SPREMNIK	3	<i>Otvorimo im mogućnost zapošljavanja</i>
ŽIVOT	2	<i>Ja živim našu Hrvatsku</i>
SLOBODA	2	<i>Izađite na izbore</i>
SNAGA	2	<i>Jačanje prometnih veza</i>

tablica1. Najzastupljenije ishodišne domene u govoru Ive Josipovića

4.3 Kolinda Grabar Kitarović kao kandidat HDZ-a¹³

Kolindin govor objavljen na službenom HDZ-ovom YouTube kanalu, traje dvadeset i šest minuta, a u pismenom obliku objavljen je u prilogu na strani 39. Međutim, govor je prekidan pljeskom sveukupno trideset puta. Pri javnom obraćanju, Kolinda Grabar – Kitarović ne koristi se nikakvom pisanom pomoći i njezin pogled je konstantno upućen prema publici. Snimka se bazira na njezinoj pojavi i ručnim gestikulacijama prilikom govora, ali u stankama pljeska fokus kamere se usmjerava prema publici koja se veseli i maše hrvatskim zastavama. Pri analizi cjelokupnog govora istaknula bih važnost samog početka gdje se Grabar – Kitarović publici obraća na čakavskom narječju, naglašavajući tako činjenicu da je ona žiteljica ovog područja,

¹³ Hrvatska demokratska zajednica

„jedna od njih“. Kroz svoj početni pozdrav, koji brojem riječi traje kao polovica čitavog Josipovećevog obraćanja, predsjednička kandidatkinja posebno ističe afektivnu povezanost koju se izražava metonimijskim konceptom SRCE za AFEKCIJU. „Srdačnim“ pozdravljanjem Grabar Kitarović potrudila se ne izostaviti čitavu riječku okolicu, uključujući Liku, Karlovac i Istru. Prvenstvo u njezinom obraćanju ima čestitka za nadolazeći Božić i Novu godinu. Kako se u svojem govoru često ponavlja, kao ključne strukturne dijelove izdvojila bih učestale pozive na izbore kao pozive na promjenu, inzistiranje na domoljublju i isticanju Hrvatske spram drugih zemalja, isticanje bitnih funkcija vlade te prozivku svojih protivnika u metaforičkim konceptima državnih neprijatelja, nezalica i manipulatora. Također, predsjednička kandidatkinja inzistira na gospodarskim problemima u kojima se Hrvatska nalazi, primarno ističući ključno egzistencijalno pitanje. Sebe svrstava u poziciju skrbinka i potražitelja pravde, a svoju politiku kao specifičnu družbu u kojoj je narod ključni snagator u provedbi njezinih postavki.

Kolinda Grabar – Kitarović se, prije svega, nalazi u opoziciji; aktualni predsjednik je iz ideološki suprotne stranke, kao i vlada u trenutnom mandatu. Ono što ona *mora* istaknuti jest loše stanje u državi te svoju viziju za promjenu istog. Grabar – Kitarović uistinu poziva na promjene kroz cijeli svoj govor, međutim zanimljiv je njezin pristup koji na afektivnoj razini poziva na empatiju i solidariziranje s onim članovima zajednice koji su u jednakoj ili još gorjoj situaciji nego njezina tadašnja publika. „A nudi se ono što su me ljudi pitali. Ono što su rekli da ih muči, to je njihova egzistencija“. Kroz inzistiranje na činjenici da je prošla čitavu Hrvatsku i razgovarala s brojnim stanovnicima Republike Hrvatske, predsjednička kandidatkinja trudi se ne izostaviti nikoga iz svojeg govora: „Razgovarala sam s tisućama i tisućama ljudi. Od *ribara* u Istri i tu u *Primorju*, u *Dalmaciji*, do naših *seljaka* u *Zagorju*, u *Slavoniji* u

Prigorju do obrtnika, umirovljenika, branitelja, žena poduzetnica, žena domaćica, osoba s invaliditetom i mladih, ono što je najteže čuti; mladih koji ne znaju što će i kako će.“, „unatoč činjenici da nam danas ne radi 18 % ljudi, da nam *mladi* odlaze kao što sam rekla, da *umirovljenici* teško žive, jedva sklapaju kraj s krajem, razmišljaju da li će im mirovina biti dovoljna za egzistenciju. *Radnici* isto tako, hoće li sutra imati posao? Hoće li primiti plaću za posao koji rade?“, „I dalje ćemo unaprijeđivati *manjinska prava* u Hrvatskoj, ali neću tražiti ništa manje, ni stupanj manje prava za *Hrvate u Vojvodini* ili u *Crnoj Gori* ili drugdje u *drugim susjednim državama*, nego što ih imaju *Srbi u Hrvatskoj*.“. Bitno je istaknuti dragost koju Grabar – Kitarović ističe s obzirom da je jedanest puta u svojem govoru koristila pridjev *drugi*, a sedam puta se publici obratila s *prijatelji*. Ono na što konstantno poziva jest pitanje egzistencije, inzistirajući na empatiji i socijalnoj osjetljivosti koja je izraženija u blagdansko vrijeme; „Pogotovo sutra na Badnjak. Na Badnjak pred Božić okrenimo se, pogledajmo kako žive ljudi oko nas. <Božićno razdoblje kao vrijeme posebne socijalne osjetljivosti> Pružimo ruku <RUKA za POMOC> onim najpotrebitijima i razmislimo o tome kako država mora brinuti o svima <DRŽAVA za NAROD> <DRŽAVA je SKRBNIK>.“. Negativne ishodišne domene u konceptualnim metaforama Grabar – Kitarović koristi u kontekstu stanja u državi, krize, gospodarstva, problema te političkih protivnika. Kada se usmjerava na nesposobnost njezinih protivnika, inzistira i na vladi i na dotadašnjem predsjedniku te rješenje nudi kroz znanje, iskustvo i domoljublje. Prije svega, inzistira na sposobnosti i kvalitetama hrvatskog naroda, ali u pozitivnom svijetlu gleda na zapadnije zemlje te izdvaja Njemačku; „Izborit ćemo se za svoje mjesto u Europskoj uniji i NATO-u, obnoviti savezništvo sa našim zemljama partnerima i prijateljicama kao što je Njemačka primjerice.“ Kroz predstavljanje vlastite vizije za unaprjeđenje Hrvatske,

Kolinda se nekoliko puta koristila ratnim ishodišnim domena, pozivajući na borbu: „borba protiv korupcije“, „izborit ćemo se za svoje mjesto“. Njezin politički pokret, sami izbori, vlast i budućnost predstavljeni su metaforičkim konceptima putovanja. Konačno, sada već aktualna predsjednica, u svojem predizbornom govoru u Rijeci, publici se zahvalila šest puta.

ISHODIŠNE DOMENE	BROJ KORIŠTENJA	PRIMJER
ŽIVO BIĆE / PERSONIFIKACIJA	10	<i>Hrvatska ponovno mora steći međunarodni ugled koji smo izgubili zbog ove vlade koja neće ni apsolutno ništa nego se zatvorila u nekakvo dvorište</i>
POSJED	9	<i>Bit ću vaša predsjednica, ima medije</i>
PUTOVANJE	8	<i>Pridružite mi se, idemo Hrvatsku odvesti u bolji život zajedno</i>
NEGATIVNA ISHODIŠTA	7	<i>Pa nije li to pronevjera? Nije li to veleizdaja?</i>
OBJEKT VJERE	3	<i>Ali prije svega vjerujem u hrvatske oružane snage</i>
OBJEKT POŠTOVANJA	3	<i>Želimo poštovanje prema našoj državi</i>

tablica2. Najzastupljenije ishodišne domene u govoru Kolinde Grabar - Kitarović

4.5 Usporedba

Ako uzmemo u obzir predavanja Geoga Lakoffa koja detaljno razlažu utjecaj i povezanost između ljudske afektivne razine, empatije i racionalnog prosuđivanja odnosno razuma, usporedba između ova dva govora sugerira prisniji emotivni pristup kod Kolinde Grabar Kitarović. Kandidatkinja koja je ujedno i postala predsjednicom Republike Hrvatske, publici je pristupila inzistirajući na razumijevanju situacije velikog broja građana. Kroz odnos koji je podrazumijevao njezin angažman po cijeloj Hrvatskoj, predsjednica je se potrudila naglasiti teške situacije među određenim brojem građana koje zbog ljudske sposobnosti empatije mogu lakše pronaći svoje mjesto u mislima građana i time utjecati na njihov racionalan odabir. Ivo Josipović je inzistirao na isticanju pozitivnih strana posjećene regije koja je u ekonomskom smislu prosperitetnija od nekih drugih dijelova Hrvatske, no ne koristeći afektivne sisteme, već izlažući činjenice i apelirajući na koncept pravde koji je njemu stručno blizak. Moramo uzeti u obzir činjenicu da je na internet stranicama Kolinde Grabar Kitarović objavljena čitava snimka predizbornog skupa s ciljem šire dostupnosti, odnosno izvan ograničenja same regije. U prilog činjenici afektivne izraženosti kod Kolinde Grabar - Kitarović ide i sam početak njezinog govora gdje se ona gradu Rijeci, svom rodnom kraju, obraća na čakavskom narječju.

Što se tiče pojmovnih metafora, ishodišne domene oboje predsjedničkih kandidata su slične, jedino je u kontekstu Kolinde Grabar – Kitarović izrazitija ishodišna domena borbe te direktna negativna karakterizacija političkih oponentata, kao i stanja u državi. Oboje se pri konceptu hrvatske države i hrvatskog naroda koriste personifikacijama te inzistiraju na konceptu putovanja pri pogledu na budućnost.

5. ZAKLJUČAK

Kroz ovaj rad prvenstveno sam pokušala pružiti kratak uvid na polje lingvističke teorije koja se posebice u suvremenija vremena bazira na kognitivnim interpretacijama te isprepletenoj povezanosti između jezika i misli. Od antičkih vremena pa do sada uznapređovalo je mišljenje kako metafore zadiru u samu misao i djelovanje te kako ostavljaju značajan utjecaj u strukturi našeg svijeta i percepcije. Povezujući ih s emocijama, moramo razumijeti kako najčešće i naše najbazičnije razumijevanje emocije nije doslovno, već upravo metaforički koncipirano. Svoju potencijalnu manipulativnu funkciju metafore možda najbliže ostvaruju unutar političkog diskursa. Služe svojevrsnoj strategiji zagovaranja vlastite politike ili formiraju opreku tuđoj. Koegzistiraju između racionalne baze ideologije i njezinih nesvjesnih mitskih elemenata te upravo iz tog razloga posjeduju visoku snagu uvjerljivosti. Teorija Georga Lakoffa zaustavlja se na odnosu između razine emocionalne povezanosti te postojećeg stupnja empatije na formiranje racionalnih odluka te pruža najčvršću okosnicu analizi mog rada.

Kroz proučavanje i analizu dvaju govora predsjedničkih kandidata, primjetila sam određen stupanj afekcije priutan u diskurzu oboje političara. Međutim, razina potražnje za empatijom u govoru Kolinde Grabar – Kitarović puno je izraženija, obzirom da se ponavlja u konstantnom negativnom kontekstu koji proispituje temeljne potrebe ljudske egzistencije. Među uporabom metafora također postoji specifična razlika, iako su ishodišne domene slične, uporaba negativnih metafora u kontekstu političkih protivnika puno je direktnija u slučaju Grabar – Kitarović. Također, njezini ciljevi jasno su izraženi kroz pitanje domoljublja koje Lakoff ističe kao specifično polje primjene. Uz spominjanje takvih koncepata, Grabar – Kitarović inzistira na

određenoj definiciji i funkciji domovine, koja afirmira i nju kao odgovornog „skrbnika“ ukoliko dođe na vlast.

U kontekstu ovog rada bilo bi zanimljivo proširiti domenu analize, promotriti govore s drugih predizbornih skupova ili čak napraviti svojevrsnu usporedbu govora prije i poslje samih izbora. Mogla bi se napraviti detaljnija analiza govora kandidata koji su u oporbenoj poziciji poput Grabar – Kitarović te uvidjeti moguće sličnosti bez obzira na ideološki predznak određene političke stranke ili predsjedničkog kandidata. Moj cilj nije bio odrediti ili kvantificirati manipulativni potencijal unutar govora predizbornih kampanja, nego istaknuti činjenicu da je moguć te razmagliti potencijalne načine upotrebe.

6. PRILOG

Ivo Josipović na skupu u Rijeci, 20. 12. 2014.

<https://www.youtube.com/watch?v=H-mMF-k1eI> ; Službeni YouTube kanal Ive Josipovića, 20. 12. 2014. (pristup: 03. 09. 2015.)

Pravda nije jednokratni cilj. <POTREBA ZA PRAVDOM je PUTOVANJE> Ona nije nešto što se ostvari jednom odlukom, jednim mandatom ili jednim zakonom. To je način promišljanja <PRAVDA je SISTEM PROMIŠLJANJA> društva, to je društveni koncept koji smo nepovratno usvojili. I zato danas i vi i svi mi lako i brzo reagiramo kada vidimo da je netko počinio kakvo nedjelo, da je korumpiran ili da ne radi dobro svoj posao. Ali kada govorimo ovdje o vama o Rijeci, moram istaći neke stvari. Rijeka je velik i važan hrvatski grad. To je grad koji je moderno industrijsko središte grad znanja i kulture. Grad obrazovanja <GRAD je SPREMNIK>. Rijeka ponovno mora postati snažno prometno središte, ne samo Hrvatske, nego i cijele regije. Izgradnja željeznice, jačanje prometnih veza <PROMET je POVEZNICA> <VEZA je SNAGA> u interesu je ne samo vas ovdje u Rijeci, nego i cijele Hrvatske. Nadam se da će svi lijepi planovi koji se ovdje kuju <PLANOVI su ŽELJEZO> , koji su mnogi započeli <PLANOVI su PROCES>; izgradnja novog kontejnerskog terminala, jačanje kapaciteta riječke luke <KAPACITET za RAZVOJ> – pojačati poziciju <POZICIJA je SNAGA> grada Rijeke. Rijeka zaista ima potencijal biti vodeća luka na Sjevernom Jadranu u jednom razumnom i skorom roku. Ali postoji i cijeli niz mladih i tvrtki koje su stasale baš ovdje <RIJEČKE TVRTKE su ZRELE OSOBE> u Rijeci, koje predstavljaju jedan novi život, novi *start* i moram reći da je *start up* scena ovdje u Rijeci zaista nešto čemu treba dati pozornost i vidjeti kao znak optimizma. Poruka je: Dovedimo tu poslove <NAROD je DOSTAVLJAČ>, nemojmo da mladi odlaze ni iz Rijeke ni iz Hrvatske , otvorimo im mogućnost zapošljavanja <ZAPOŠLJAVANJE je SPREMNIK>. (Pljesak) Ti mladi ljudi su učinili Rijeku prijedstolnicom urbane scene u Hrvatskoj, posebice kada je riječ o glazbi i to je meni posebno drago <GLAZBA za AFEKCIJU>. Čak sam se i sprijateljio ; gospodin Urban, ni ne vidim ga ovdje, pjevao je u mojoj prošloj kampanji, bio je zvijezda kampanje, <GLAZBENIK je ZVIJEZDA> bio sam ljubomoran. Rijeka pokazuje kako je važno njegovati kulturu <KULTURA je ŽIVO BIĆE> , kako je važno razbijati urbanu scenu i kako je važno da našom kulturom svjedočimo <KULTURA je SREDSTVO SVJEDOČENJA> o našem nacionalnom i kulturnom identitetu koji

prelazi granice naše domovine <DOMOVINA je SPREMNIK>, koji može biti i jest važan dio europske kulture. I stalno sam govorio i govorit ću; želim biti predsjednik svih građanki i građana Republike Hrvatske. Hrvatska <HRVATSKA je ŽIVOT> se živi svaki dan i cijele godine. Hrvatska se ne upoznaje dva mjeseca prije izbora. <HRVATSKA je OSOBA> Ja živim našu Hrvatsku <HRVATSKA je ŽIVOT> svaki dan, od rane zore do kasno uvečer, Razmišljam <MISA O za BRIGU> o njoj svih 365 dana u godini , ne samo 2 mjeseca pred izbore. Hrvatskoj trebaju zaista ozbiljne promjene i zato vas pozivam da u što većem broju izađete na izbore <IZBOR je SLOBODA> 28. 12. Birajte srcem <SRCE za AFEKCIJU>, ali i hladne glave <HLADNA GLAVA je RACIONALITET><GLAVA za OSOBU>. Odaberite predsjednika sa jasnom vizijom, ali i konkretnim programom. Ne dozvolite da vas uplaše <STRAH je SREDSTVO> oni koji se ponašaju kao da će sutra dobit vlast i krenuti u osvetnički pohod <OSVETA je PUTOVANJE> <POLITIČKI PROTIVNICI su OSVETNICI>. Ne bojte se, nema zato razloga. Budite svoji <BITI SVOJ za POSLUŠATI SVOJU INTUICIJU>, izaberite sami, izaberite pravi put <BUDUĆNOST je PUTOVANJE>. Izađite na izbore <IZBORI su SLOBODA> i glasajte kao da je 28. drugi krug izbora! Zašto? Da posao završimo <POSAO za IZBORE> 28. 12. Izaberimo pravi put. <BUDUĆNOST je PUTOVANJE> *Hvala vam!*

Govor Kolinde Grabar Kitarović u Rijeci:

<https://www.youtube.com/watch?v=H23x4EAcVqw> (objavljeno 23.12.2014.)
(pristup 31.08.2015.)

Dobra večer voljena Rijeko, imat ćemo pobjedu ! Ha-ha-ha. Dobra večer dragi moji Grobničani, dobra večer simi, jako je lipo dojt doma <RIJEKA je DOM>, *hvala vam* puno ča ste se si okupili va ovako velikom broju i prvo nego ča počnem bilo ča drugo sima vam želim blagoslovljen Božić i se najbolje va dve hiljade i petnajstoj <prvenstvo čestitke, religije>! (Pljesak). Evo večeras srdačno<SRCE je AFEKCIJA> pozdravljam sve vas Riječane, Grobničane, ali sve one koji su nam se pridružili isto tako iz Like, iz Karlovca, iz Istre, iz cijele Primorsko – goranske županije; srdačan <SRCE je AFEKCIJA> pozdrav svima i *hvala vam!* (Pljesak). *Hvala vam* što ste se pridružili ovom našem pokretu <NJEZIN POKRET je DRUŽBA> za bolju Hrvatsku! (Pljesak). Pozdravljam večeras posebno svoju obitelj i *zahvaljujem* im što su se pridružili ovdje svi od mame, tate, brata, supruga, djece. (Pljesak) Naravno

pozdravljam i sve vas ostale: sve članove i članice Hrvatske demokratske zajednice, sve naše prijatelje, sve branitelje, sve udruge proizašle iz Domovinskog rata.

(Pljesak) I sve vas drage goste. Ne mogu vam reći kako mi je neopisivo drago biti večeras ovdje u Rijeci jer ovo je naš završni skup. 23. je prosinac, sutra je Badnjak pa onda Božić, 26. još jedno sučeljavanje. Dakle u Rijeci završavam ovaj put od nekih 30 000 kilometara koje sam prešla diljem Lijepe naše od istoka pa do zapada od sjevera pa do juga, nekoliko puta, naravno i kroz Bosnu i Hercegovinu, drugu domovinu našeg Hrvatskoga naroda. (Pljesak) A posjetila sam i naše Hrvate i u Vojvodini i u Crnoj Gori jer svi smo mi jedan narod i jedno biće <NAROD je BIĆE>. (Pljesak) Večeras je povijesni datum. Još nekoliko dana imamo rada i 28. prosinca doista će biti prekretnica <IZBOR JE PREKRETNICA> <BUĐUĆNOST je PUTOVANJE> u životu naše drage Hrvatske domovine <HRVATSKA je ŽIVO BIĆE>. 28. prosinca ne bismo samo kandidata odnosno kandidatkinju, bismo pravac <ODLUKA je RASKRIŽJE> <BUĐUĆNOST je PUTOVANJE> kojim će krenuti Hrvatska. Bismo našu budućnost i zato vas molim uzmimo ponovno sudbinu <SUDBINA je OBJEKT> svoje Hrvatske u svoje ruke. (Pljesak) Završimo posao koji smo počeli pod prvim hrvatskim predsjednikom dr. Franjom Tuđmanom i odvedimo Hrvatsku <MI (NJEZINI ISTOMIŠLJENICI) smo VODIČI> tamo gdje pripada: u blagostanje <BLAGOSTANJE je SPREMNIK>! (Pljesak) Kroz ovih 30000 km koje sam prošla puno sam toga vidjela. Razgovarala sam s tisućama i tisućama ljudi. Od ribara u Istri i tu u Primorju, u Dalmaciji, do naših seljaka u Zagorju, u Slavoniji u Prigorju do obrtnika <REGIJA je SPREMNIK>, umirovljenika, branitelja, žena poduzetnica, žena domaćica <antagonizam žene koji nije spomenut u kontekstu muškarca>, osoba s invaliditetom i mladih, ono što je najteže čuti, mladih, koji ne znaju što će i kako će. Jer 52 % ljudi do trideset godina je danas nezaposleno. Mnogi od njih danas produžuju svoj studij na fakultetu da se ne bi našli pred odlukom ostati ili otići <ODLUKA je RASKRIŽJE> <IZBOR je PUT> iz naše drage hrvatske domovine. I zato produžuju studij nadajući se da će se nešto dogoditi i da će ipak ostati ovdje. I to im dugujemo <BUĐUĆNOST je DUG> zato što je 15 000 ljudi otišlo iz Hrvatske <HRVATSKA je SPREMNIK> ove godine, većina mladih obrazovanih ljudi. Ne smijemo više dopustiti taj egzodus iz Hrvatske. Previše je ljudi otišlo iz Hrvatske. Hrvatska mora postati iz zemlje iz koje se odlazi zemlja u koju se vraća i dolazi <HRVATSKA je SPREMNIK> ; zemlja prosperiteta i zemlja blagostanja za sve!

(Pljesak) I nećemo dopustiti više nikome, pogotovo ne premijeru koji ne silazi sa

svoga brda <PREMIJER je BRĐANIN> i koji ne zna <PREMIJER je NEZNALICA> što se događa u Hrvatskoj i koji nije ni vidio ovu zemlju da govori kako ova zemlja neće biti bogata <PREMIJER je LICEMJER>. Hoće, bit će bogata, ali neće pod njime <PREMIJER je GORE> <PREMIJER je AUTORITET>, nego pod vlašću <VLADANJE je ZNANJE> <VLAST je ŽIVO BIĆE> koja zna može i hoće i zato moramo krenuti u ove izbore <IZBORI su PUTOVANJE> i ono što slijedi nakon toga. (Pljesak) Unatoč ovim sivim pokazateljima, unatoč činjenici da nam danas ne radi 18 % ljudi, da nam mladi odlaze <MLADI za RADNU SNAGU, ODLIJEV MOZGOVA> kao što sam rekla, da umirovljenici teško žive, jedva sklapaju kraj s krajem, razmišljaju da li će im mirovina biti dovoljna za egzistenciju <EGZISTENCIJA za CILJ>. Radnici isto tako, hoće li sutra imati posao? Hoće li primiti plaću za posao koji rade? Je li im ona dovoljna za egzistenciju <EGZISTENCIJA za CILJ> Unatoč svim tim problemima koji se svode na to da ljudi brinu o golome životu <ŽIVOT je TIJELO> imamo predsjednika koji kaže to je pravi put i jedino što nam nakon 5 godina nudi jesu nekakve apstraktne ustavne promjene. E pa ustavne promjene neće izvući Hrvatsku iz krize <KRIZA je OTMIČAR> <KRIZA je AGENS>. Hrvatsku iz krize može izvući jedino hrabrost <HRABROST je SPASITELJ>, liderstvo <LIDERSTVO je SPASITELJ>, vizija <VIZIJA je SPASITELJ>, vodstvo <VODSTVO je SPASITELJ> i rad <RAD je SPASITELJ>. I mi smo dragi prijatelji ti! Imam viziju i imam hrabrost <MI smo SPASITELJI>!

(Pljesak) I bit ću vaša predsjednica! <PREDSJEDNIK je POSJED> Pljesak. I ono što me ohrabruje, ono što mi daje snagu, jeste vi, vi ste moja snaga <NAROD je SNAGA>. Vidite, on ima <PREMIJER je VLASNIK> sve poluge vlasti <VLAST je MEHANIZAM>; ima medije <MEDIJI su POSJED>, ali mi se dižemo < BOLJE je GORE>, Hrvatska se diže jer snaga je u narodu! (Pljesak). Dragi moji prijatelji <PUBLIKA je PRIJATELJ> večeras vam ovdje želim prenjeti svoj optimizam i entuzijazam. Jer da, u teškoj smo situaciji <SITUACIJA je TEŽINA>, jedna od najsiromašnijih zemalja Europske unije. Ali nema nikakvih razloga zašto bismo trebali biti ovdje. Imamo <HRVATSKA je POSJEDNIK> sve, imamo prirodna bogatstva <PRIRODA je POSJED>, imamo geografski položaj <GEOGRAFSKI POLOŽAJ je POSJED>, imamo vrijedne ljude <LJUDI su POSJED>, jedini problem je što? Državna vlast koja ne zna kuda nas vodi <VLAST je VODIČ>. I kad smjenimo te neznalice <SADAŠNJA VLADA je NEZNALICA>, kad smjenimo te bešćutne ljude koji govore da su ljudi gladni zato što ne znaju kako jesti <VLADA je

NESPOSOBNA>, kad uhvatimo konce gospodarstva <GOSPODARSTVO je MARIONETA> u svoje ruke <RUKE ZA LJUDE>, kad se pobrinemo za svakog čovjeka <VLADA je NJEGOVA TELJ> u Hrvatskoj <HRVATSKA je SPREMNIK>, onda će Hrvatska biti među najrazvijenijim i najprosperitetnijim državama <DRŽAVE su OBJEKTI> – tamo gdje joj pripada mjesto! (Pljesak) Josipović nam ovih dana nudi te nekakve ustavne promjene, <ustavne promjene su nešto beznačajno, zanemarivo> a ni sam ne zna što njima zapravo želi postići <JOSIPOVIĆ je NEZNALICA>. Poziva se na nekakve opskurne ekonomske teorije <ekonomske teorije su nešto beznačajno, zanemarivo>. 5 godina je sjedio <SJEDENJE ZA NERAD> i nakon 5 godina je shvatio da mu nema dovoljno ovlasti <OVLAST je POSJED> pa bi ih on eto još za sebe. Što to nije ranije predložio i što uostalom nije koristio ovlasti koje ima <OVLAST je KORIST>, za koje odgovorno tvrdim da su dovoljne da se zemlju vodi <VLAST je VODIČ> onako kako treba. Da se poziva i proziva vlada na odgovornost. A on je šutio, nije ništa činio <ŠUTNJA za NERAD> i zato je sukrivac radi ovog stanja u <STANJE je SPREMNIK> kojem se našla država i ne bi smio imati obraza <OBRAZ za DOSTOJANSTVO> tražiti novih 5 godina, nego otići nazad na pravni fakultet i tamo pisati nove zakone i ustave <omalovažavanje pozicije pravnika u funkciji predsjednika>. (Pljesak) Dragi prijatelji <PUBLIKA je PRIJATELJ>, program koji vam nudim za bolju Hrvatsku vrlo je jednostavan. Josipović je rekao da nemam programa; tu je. Možda nema puno riječi, ali ima puno sadržaja. Jer nije sve u količini i veličini. Stvar je u suštini, u onome što se nudi. A nudi se ono što su me ljudi pitali. Ono što su rekli da ih muči, to je njihova egzistencija <EGZISTENCIJA je MUČITELJ (NASILNIK)>. Sve što su mi ljudi rekli u Hrvatskoj može se svesti na to – želimo bolji život u boljoj Hrvatskoj. < BOLJE za CILJ> Želimo jedinstvo, <JEDINSTVO za CILJ> želimo ponovno vjeru u sebe <SAMOPOUZDANJE za CILJ>, želimo domoljublje <DOMOLJUBLJE za CILJ>, želimo poštovanje prema našoj državi <DRŽAVA je OBJEKT POŠTOVANJA> i prema vladi <VLADA je OBJEKT POŠTOVANJA> i prema narodu <NAROD je OBJEKT POŠTOVANJA> i to je ono što nosi moj program <PROGRAM je NOSITELJ> (Pljesak). Okosnica <MISAO je TKIVO> je mojega programa gospodarski rast i razvoj. Moramo konačno pustiti našem gospodarstvu da diše. <GOSPODARSTVO su PLUĆA> Svaka čast stranim investitorima, želim ih dovesti u Hrvatsku, neka ulažu. Ali ja prije svega vjerujem u našu unutarnju snagu. <SNAGA je VJERA> Oni koji će Hrvatsku izvući iz krize, oni koji će stvarati nove

vrijednosti i nova radna mesta jesu naši poduzetnici, naši ribari, naši seljaci, naši radnici, <RIBARI, SELJACI, RADNICI za SPOSOBAN NAROD> naš narod– mi ćemo Hrvatsku izvući iz krize <KRIZA je JAMA>, stranci nisu ništa pametniji od nas. (Pljesak) Moramo rasteretiti gospodarstvo <PROBLEMI su TERET> <GOSPODARSTVO je PATNIK>. Promijeniti poreznu politiku da ne bude represivna, već da porezi budu stimulativni i da stimuliraju rast, da stimuliraju potrošnju i da stimuliraju sve vas da radite onako kako biste trebali raditi, da zadržite novce za novo investiranje i za otvaranje novih radnih mjesta. Moramo vratiti taj duh poduzetništva. Moramo gospodarstvo<GOSPODARSTVO je PATNIK> osloboditi<STANJE U DRŽAVI je AGRESIJA> <od nameta fiskalnih i parafiskalnih i moramo državu učiniti uređenom da pomaže poduzetnicima i da pomaže <DRŽAVA je DOBROČINITELJ> svim građanima, a ne da bude represivni aparat koji će isisati <DRŽAVA je REPRESIVNI APARAT> i zadnju kunu od vas da bi popunili proračun kojim ne znaju upravljati . (Pljesak.) Klasičan je primjer, evo Oleg je već govorio o monetizaciji autocesta. Nedamo svoje nacionalno blago <AUTOCESTE SU POSJED> <BLAGO za AUTOCESTE>. Ne damo da autoceste daju u ruke <RUKE su LJUDI> strancima <stranci su nepouzdana> da upravljaju <AUTOCESTA je STROJ> njima dvadeset i pet ili trideset godina. Nećemo dopustiti njihov nerad i neznanje da se plaća hrvatskim bogatstvom. Što nisu iskoristili fondove Europske unije primjerice. Za 2014.godinu Hrvatskoj je dodijeljeno 11 i pol milijardi kuna za fondove iz Europske unije. Znae koliko je iskorišteno do sada? Nula kuna. Pa nije li to pronevjera? Nije li to veleizdaja? <POLITIČKI PROTIVNICI su KRIMINALCI>(Pljesak) Druga je točka mogega programa socijalna stabilnost za život dostojan čovjeka u Hrvatskoj. Ne moram o tome puno govoriti. Osvrnimo se oko sebe <ČOVJEK je OS>. Pogotovo sutra na Badnjak. Na Badnjak pred Božić okrenimo se, pogledajmo kako žive ljudi oko nas. <Božićno razdoblje kao vrijeme posebne socijalne osjetljivosti> Pružimo ruku <RUKA za POMOĆ> onim najpotrebitijima i razmislimo o tome kako država mora brinuti o svima <DRŽAVA za NAROD> <DRŽAVA je SKRBNIK; OSOBA>. Tržišno gospodarstvo da, ali socijalno tržišno gospodarstvo po uzoru na najrazvijenije zemlje kao što su Njemačka i Švedska i moramo brinuti o svakom čovjeku <NAROD je SKRBNIK; OSOBA> u ovoj našoj Hrvatskoj <HRVATSKA je POSJED>. (Pljesak) Treća točka nacionalna sigurnost i obrana. Stvorit ćemo sustav domovinske sigurnosti, integrirati cijeli sustav da bude funkcionalan. Ponosna sam na naše članstvo u NATO-u, radila sam u NATO-

u. Ali prije svega vjerujem u hrvatske oružane snage <VOJNICI za ORUŽANU SNAGU> <ORUŽANE SNAGE su OBJEKT VJERE> <prvenstvo hrvatskog>, u našu policiju, <POLICIJA je OBJEKT VJERE> u našeg čovjeka i ženu <žena nije čovjek?> u odori <LJUDI u ODORI su OBJEKTI VJERE>, i želim da naše oružane snage budu opremljene, mobilne i moderne i da one budu taj jamac sigurnosti <ORUŽANE SNAGE za SIGURNOST>, prvi jamac sigurnosti naše Hrvatske države. (Pljesak.) Četvrto je vladavina prava <kontradikcija s prijašnjim indikacijama s pravicima>. Pravosuđe, neovisno, borba protiv korupcije <KORUPCIJA je NEPRIJATELJ> <agens> uvijek i svugdje. Ne samo u predizborno doba i ne samo selektivno protiv pojedinaca kao sredstvo političkog obračuna. I naravno državna uprava koja mora biti stvarni servis građana. <DRŽAVNA UPRAVA je SERVIS GRAĐANA> I peta zadnja točka programa, jest međunarodna politika i diplomacija za međunarodni ugled Hrvatske. Hrvatska ponovno mora steći međunarodni ugled koji smo izgubili zbog ove vlade koja neće ni apsolutno ništa nego se zatvorila u nekakvo dvorište <DVORIŠTE ZA NESLOBODU>. A ja vam večeras poručujem ovdje <KOLINDA je PROROK> : Hrvatska vanjska politika vodit <VANJSKA POLITIKA je VODIČ> će prije svega računati <RAČUN za BRIGU> o hrvatskim nacionalnim interesima <nacionalni interesi su prioritet> jer ovo je Hrvatska, a ne nikakva regija <inzistiranje na samostalnosti>. (Pljesak) Izborit ćemo se za svoje mjesto <POZICIONIRANJE je BORBA> u Europskoj uniji i NATO-u, obnoviti savezništvo sa našim zemljama partnerima i prijateljicama <DRŽAVE su PRIJATELJICE> kao što je Njemačka primjerice. A vodit ćemo (Pljesak). A vodit <NAROD je VODIČ> ćemo i politiku prema susjedstvu koja će biti utemeljena na dobrosusjedskim odnosima, ali i politici čistih <ČISTOĆA za PRAVEDNU POLITIKU> računati jer, dragi moji prijatelji, treba prestati pometati problem pod tepih. Treba prestati govoriti samo zato što netko dobro svira klavir <glazba je irelevantna za političara>, svira jedan drugome da su nam odnosi idilični. Nisu. Sve dok postoje otvorena pitanja, problemi nisu riješeni i zato ću od prvoga dana ustrajati na rješavanju <KOLINDA je RAZRJEŠITELJ> svih otvorenih pitanja; od Slovenije i štediša ljubljanske banke do Srbije, do nestalih osoba, granica na Dunavu, do Bosne i Hercegovine granice, Crne gore granice i naravno brinuti <KOLINDA je SKRBNIK> o hrvatskome narodu izvan domovine <DOMOVINA je SPREMNIK>. (Pljesak). I dalje ćemo unaprijedivati manjinska prava u Hrvatskoj, ali neću tražiti <KOLINDA je POTRAŽITELJ> ništa manje, ni stupanj manje prava za Hrvate u Vojvodini ili u

Crnoj Gori ili drugdje u drugim susjednim državama, nego što ih imaju Srbi u Hrvatskoj. (Pljesak) Za Bosnu i Hercegovinu želimo da što prije uđe u Europsku uniju <EU je SPREMNIK> i NATO <NATO je SPREMNIK>. Ali to se neće dogoditi dok ne riješimo ključno pitanje, dok mi kao Hrvatska <NAROD je HRVATSKA> konačno ne stanemo iza <STAJATI IZA za PODUPRIJETI> hrvatskoga naroda u Bosni i Hercegovini. Nikome nije namjera mješati se u unutarnje stvari Bosne i Hercegovine, ali ćemo ustrajati na tome i podržat ćemo ih u tome i nećemo posustajati da hrvatski narod u Bosni i Hercegovini konačno postane jednakopravan s ostalim narodima i manjinama na cijelom teritoriju Bosne i Hercegovine. (Pljesak) Pozivam ovdje iseljeničtvo i sve Hrvatice i Hrvate koji nas prate, evo putem naše internet televizije diljem svijeta, da se vraćaju u Hrvatsku. Hrvatska je njihova domovina. Oni su ovdje dobrodošli. Ponajviše stoga što nam treba njihovo znanje <ZNAJNE JE RJEŠENJE PROBLEMA>, iskustvo <ISKUSTVO JE RJEŠENJE PROBLEMA>, domoljublje <DOMOLJUBLJE JE RJEŠENJE PROBLEMA> da riješimo ove probleme u kojima smo se našli. Duboki su problem <PROBLEM JE JAMA> pred nama dragi prijatelji, ali mi znamo, imamo program, imamo viziju <PROGRAM za VIZIJU>, mi znamo, možemo i hoćemo i zajedničkim snagama, obnovljenim zajedništvom možemo pokrenuti Hrvatsku <HRVATSKA je STROJ>. (Pljesak) I zato će prvo što ću učiniti kad postanem predsjednicom Hrvatske Republike biti pozvati Zorana Milanovića, prozvati ga na to što radi, prozvati ga na odgovornost. Zatražiti sazivanje te sjednice vlade i neka podnese račune što, tko je i koliko radio i koji su mu planovi, što će napraviti za Hrvatsku. Ako ih nema <PLANOVI su POSJED>, a sigurna sam da ih nema, neka odu, neka odstupe i neka prepuste mjesto nama koji znamo <POLITIČKI PROTIVNICI su NEZNALICE>. Pljesak. Ponavljam dragi prijatelji, 18. Prosinca ključni je datum. Vjerujem u vas. *Hvala vam* što ste meni poklonili to povjerenje. I tražim od vas da izađemo, da uzmemo i svoje prijatelje i obitelji za ruku i da ih odvedemo na birališta <IZBORI su PUTOVANJE> jer to je ključni datum na kojem se određuje, ne tko će biti predsjednik odnosno predsjednica, nego kakva će biti sudbina i budućnost naše Hrvatske. I zato vas pozivam večeras: Pridružite mi se <POLITIČKI POKRET je PUTOVANJE>, idemo Hrvatsku odvesti u bolji život zajedno <VLAST je PUTOVANJE>! *Hvala vam!* (Pljesak)

RIJEČI: 2056

7. LITERATURA

- Borčić, N.: *Konceptualna metafora u političkim intervjuima*, IZLAGANJE SA ZNANSTVENOG SKUPA / UDK: 32:316.77(497.5), 32:81'373.612.3, 32.019.5 / PRIMLJENO: 31.08.2010.
- Brozović Rončević, D. i Žic Fuchs, M.: *Metafora i metonimija kao poticaj u procesu imenovanja*, FOLIA ONOMASTICA CROATICA 12–13 (2003–2004)
- Charteris Black, J.: *Politicians and Rhetoric – the Persuasive Power of Metaphor*, PALGRAVE MACMILLAN, 2005.
- Chomsky, N.: *Syntactic structures*, Berlin; New York, Mouton de Gruyter, 2002.
- Evans, V. i Green, M.: *Cognitive Linguistics; An Introduction*, Edinburgh University Press, 2006.
- Fauconnier, G.: *Mappings in Thought and Language*, Cambridge: Cambridge University Press, 1997
- Formigari, L.: *Metafora od Vica do kognitivne lingvistike*; tekst predavanja kojeg je Lia Formigari održala na Odsjeku za filozofiju Sveučilišta u Zagrebu 2. ožujka 2009., objavljeno na stranicama Filozofskog Fakulteta u Zagrebu, prijevod Bogdanić: <http://www.ffzg.unizg.hr/filoz/wp-content/uploads/2011/09/> (pristup: 31.08.2015.)
- Frede, D. i Inwood B.: *Language and Learning: Philosophy of Language in the Hellenistic Age*, Cambridge University press, 2005.
- Geeraerts, D. i Cuyckens, H.: *The Oxford Handbook of Cognitive Linguistic*, Oxford University Pres Inc., 2007.
- Kövecses, Z.: *Metaphor; A Practical Introduction*, Oxford University Press, Inc., New York, 2010
- Kövecses, Z.: *Metaphor and Emotion: Language, Culture and Body in Human Feeling*, Cambridge: Cambridge University Press, 2004.
- Lakoff, G. i Johnson, M.: *Metaphors we live by*, The university of Chicago Press, Ltd., London, 2003.
- Lakoff, G.: *The Political Mind*: http://library.fora.tv/2008/06/20/George_Lakoff_on_The_Political_Mind (pristup 31.08.2015.)

- Matasović, R.: *Jezična raznolikost svijeta*, Algoritam, Zagreb, 2011.
- de Saussure, F.: *Tečaj opće lingvistike / Ferdinand de Saussure; uvod i komentar Tullio De Mauro; prijevod s francuskog i talijanskog Vojmir Vinja; predgovor hrvatskomu izdanju August Kovačec, Zagreb : ArTresor naklada : Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, 2000.*
- Skinner, B.F.: *Verbal Behavior*, Acton, MA: Copley Publishing Group. p. 11., 1957.

INTERNET POVEZNICE:

- Ivo Josipović na skupu u Rijeci 20.12.2014. :
<https://www.youtube.com/watch?v=H-mMF-k1eI> (objavljeno 20.12.2014.)
(pristup 31.08.2015.)
- Govor Kolinde Grabar Kitarović u Rijeci:
<https://www.youtube.com/watch?v=H23x4EAeVqW> (objavljeno 23.12.2014.)
(pristup 31.08.2015.)
- <http://www.izbori.hr/106pre/rezult/1/rezultati.html> (pristup: 31.08.2015.)
- <http://www.croatia.eu/article.php?lang=1&id=24> (21.08.2015.)